

Кримінальне право та кримінологія

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19756892>

Криміногенні загрози аграрному сектору України в умовах воєнного стану та їх вплив на економічну безпеку держави

Тичина Дмитро Михайлович,

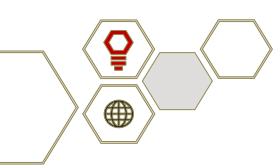
доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-9430-6101>

Посудевський Ілля Валерійович,

доктор філософії,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем державотворення та правозастосування
Національної академії внутрішніх справ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8924-8752>

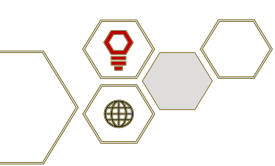
Прийнято: 10.04.2026 | Опубліковано: 25.04.2026

Анотація. У статті досліджено криміногенні загрози аграрному сектору України в умовах воєнного стану та їх негативний вплив на економічну безпеку держави, оскільки деструктивні процеси в аграрній сфері, пов'язані з протиправними посяганнями не тільки на землю, врожай, техніку, паливо, майнові права, а й на фінансові ресурси, результати господарської діяльності, виходять за межі шкоди, завданої окремому товаровиробнику, і порушують

економічні інтереси держави загалом. Авторами зосереджено увагу на кримінологічному осмисленні таких загроз, які в аграрному секторі виявляються не лише у формі вже вчинених кримінальних правопорушень, а й як сукупність негативних воєнних, правових, соціально-економічних, організаційно-управлінських чинників, що формують сприятливе середовище для протиправної діяльності.

Розкрито зміст криміногенних загроз аграрному сектору через поєднання двох взаємопов'язаних складових: умов, що формують сприятливе середовище для протиправної діяльності, та конкретних форм її прояву. До чинників, які зумовлюють системний, повторюваний і поширений характер таких загроз у різних регіонах країни, віднесено корупцію, зокрема зловживання у сфері земельних відносин з боку посадових осіб органів місцевого самоврядування, контрольно-наглядових органів, а також у процедурах реєстрації та ліцензування; тінізацію орендних, податкових і фінансових відносин; бездіяльність правоохоронних органів; недостатній рівень захищеності фермерів та аграрних підприємств від кримінальних посягань. До основних кримінально-протиправних форм прояву таких загроз віднесено шахрайські схеми у сфері обігу аграрної продукції, рейдерські захоплення, привласнення, розтрату та заволодіння врожаєм, технікою, паливом, добривами й іншим майном шляхом зловживання службовим становищем, незаконні операції із землею, приховування фактичних платежів за оренду земельних ділянок, корупційні зловживання та фінансові махінації. Показано, що такі прояви мають міжрегіональний характер і спричиняють не лише прямі майнові втрати, а й негативні наслідки для економічної безпеки держави, що виявляються у послабленні продовольчої стабільності, зниженні інвестиційної привабливості аграрної сфери, скороченні виробничих та експортних можливостей, тінізації аграрного ринку, зменшенні податкових надходжень і підриві довіри до державних інституцій.

Ключові слова: аграрний сектор, криміногенні загрози, економічна безпека, воєнний стан, земельні відносини, корупція, рейдерство, тінізація, кримінальне правопорушення, протидія злочинності, запобігання кримінальним правопорушенням.

Criminal threats to the agricultural sector of Ukraine under martial law and their impact on the economic security of the state

Dmytro Tychyna,

Doctor of Law, Professor,

Leading Researcher of the Scientific Laboratory on Crime Prevention

of the National Academy of Internal Affairs, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-9430-6101>

Ilya Posudevsky,

Doctor of Philosophy,

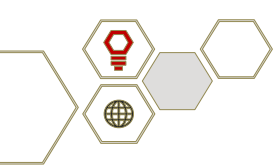
Researcher at the Research Laboratory

on State-Building and Law Enforcement Problems

of the National Academy of Internal Affairs, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-8924-8752>

Abstract. The article examines criminogenic threats to the agricultural sector of Ukraine under martial law and their negative impact on the economic security of the state, since destructive processes in the agricultural sphere associated with unlawful encroachments not only on land, crops, machinery, fuel, and property rights, but also on financial resources and the results of economic activity, extend beyond the harm caused to an individual agricultural producer and violate the economic interests of the state as a whole. The authors focus on the criminological understanding of such threats, which in the agricultural sector manifest themselves

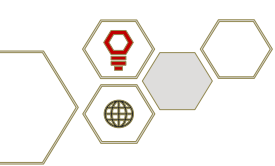

not only in the form of already committed criminal offenses, but also as a set of negative wartime, legal, socio-economic, and organizational-managerial factors that create a favorable environment for unlawful activity.

The content of criminogenic threats to the agricultural sector is revealed through the combination of two interrelated components: conditions that create a favorable environment for unlawful activity and specific forms of its manifestation. The factors that determine the systemic, recurrent, and widespread nature of such threats in different regions of the country include corruption, in particular abuses in the field of land relations committed by officials of local self-government bodies and supervisory authorities, as well as within registration and licensing procedures; the shadowing of lease, tax, and financial relations; inactivity of law enforcement agencies; and the insufficient level of protection of farmers and agricultural enterprises from criminal encroachments. The main criminally unlawful forms of manifestation of such threats include fraudulent schemes in the circulation of agricultural products, raider takeovers, misappropriation, embezzlement, and seizure of crops, machinery, fuel, fertilizers, and other property through abuse of official position, illegal land transactions, concealment of actual lease payments for land plots, corrupt practices, and financial fraud. It is shown that such manifestations are interregional in nature and cause not only direct property losses, but also negative consequences for the economic security of the state, manifested in the weakening of food stability, a decline in the investment attractiveness of the agricultural sector, a reduction in production and export capacity, the shadowing of the agricultural market, a decrease in tax revenues, and the erosion of trust in state institutions.

Keywords: agricultural sector, criminogenic threats, economic security, martial law, land relations, corruption, raiding, shadow economy, criminal offenses, crime prevention, prevention of criminal offenses.

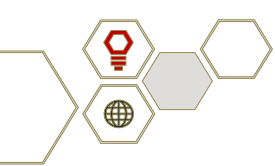
Постановка проблеми. Аграрний сектор України належить до стратегічно важливих складових національної економіки, оскільки забезпечує

продовольчу наповненість держави, формує значну частину її експортного потенціалу та безпосередньо впливає на стан економічної безпеки. Нормативно-правове закріплення пріоритетності економічної безпеки держави, її продовольчої складової та розвитку сільського господарства відображене, зокрема, у Стратегії економічної безпеки України [13], Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року [14] та Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року [15]. У таких нормативно-правових актах аграрний сектор розглядається як один із базових для забезпечення стійкості та сталого розвитку країни, у тому числі в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз.

Водночас умови воєнного стану ще більше ускладнили функціонування аграрного сектору, оскільки поєднали притаманні господарській діяльності ризики з наслідками бойових дій, руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, мінною небезпекою, втратою ресурсів і загальним погіршенням економічних умов сільськогосподарського виробництва. За оцінками провідних міжнародних та вітчизняних інституцій, війна продовжує завдавати аграрному сектору значних збитків і втрат, що послаблює його стійкість та водночас створює додатковий простір для криміногенних проявів у вигляді шахрайських схем, рейдерських захоплень, різного роду розкрадань, корупційних зловживань, а також інших правопорушень у сфері цивільних, господарських, земельних, майнових та фінансових відносин. З огляду на те, що криміногенні загрози аграрному сектору вже не є сукупністю поодиноких протиправних проявів, а мають поширення в усіх регіонах України, вони повинні оцінюватися як один із вагомих чинників дестабілізації економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальною основою статті стали праці вчених-кримінологів присвячені проблемам протидії економічній злочинності та запобігання окремим видам кримінальних правопорушень, зокрема В. С. Батиргарєєвої, Б. М. Головкина. В. М. Дрьоміна,

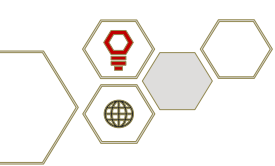

О. М. Джужі, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, О. Г. Кулика, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, В. М. Поповича, В. В. Сазонова, С. С. Чернявського та ін. Найбільш наближеним до предмета цієї статті є наукові напрацювання В. Г. Сюравичика у дисертаційній роботі «Запобігання корисливим злочинам в аграрному секторі економіки України», в якій увагу зосереджено на кримінологічній характеристиці та запобіганні корисливим посяганням в аграрному секторі.

Водночас, кримінологічний аналіз криміногенних загроз аграрному сектору України в умовах воєнного стану та їх вплив на економічну безпеку держави залишається відкритим й нагальним, що й зумовлює актуальність обраної теми статті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значного масиву наукових досліджень, присвячених економічній безпеці держави, розвитку аграрного сектору та протидії кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності, низка важливих аспектів цієї проблематики залишається недостатньо розробленою. Зокрема, відсутній комплексний кримінологічний аналіз криміногенних загроз аграрному сектору саме в умовах воєнного стану, який би враховував специфіку поєднання військових, економічних та соціальних чинників. Недостатньо досліджено трансформацію структури та динаміки кримінальних правопорушень у сільському господарстві під впливом війни, а також механізми їх детермінації в умовах руйнування інфраструктури, зниження державного контролю на окремих територіях і зростання тіньових економічних процесів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є здійснення кримінологічного аналізу криміногенних загроз аграрному сектору України в умовах воєнного стану, основних форм прояву та наслідків для економічної безпеки держави.

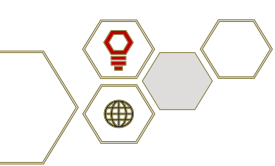

Виклад основного матеріалу дослідження. Аграрний сектор посідає ключове місце в системі економічної безпеки держави, оскільки його функціонування пов'язане не лише з виробництвом сільськогосподарської продукції, а й із гарантуванням безперервності та стабільності внутрішнього продовольчого ринку. Його значення зумовлене здатністю задовольняти базові суспільні потреби, забезпечувати бюджетні надходження, підтримувати господарську активність, а також сприяти розвитку фермерської й іншої підприємницької діяльності у сільській місцевості [11, с. 104; 12, с. 110].

Специфіка аграрного сектору як об'єкта економічної безпеки зумовлена тим, що він охоплює сукупність господарських, цивільних, трудових, земельних та інших відносин, порушення яких здатне спричинити негативні наслідки не лише для окремого аграрія (товаровиробника), а й для економіки держави загалом. Водночас саме в аграрному секторі зосереджені стратегічні ресурси держави: земельний фонд, матеріально-технічна база прийому, виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, а також система її зберігання, транспортування і реалізації [11, с. 104–105].

У кримінологічному аспекті вищевикладене означає, що протиправні посягання в аграрному секторі не можуть оцінюватися виключно через обсяг шкоди, завданої окремому підприємству, фермерському господарству чи власнику майна. Такі посягання здатні порушувати стабільність аграрного виробництва, посилювати тінізацію господарсько-економічних процесів і знижувати рівень довіри до механізмів державного захисту господарської (підприємницької) діяльності [10, с. 218]. З огляду на це аграрний сектор доцільно розглядати не лише як сферу господарювання, а й як самостійний об'єкт кримінологічного аналізу.

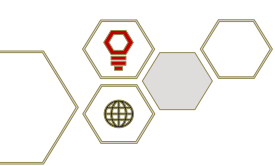
Такий підхід зумовлює потребу у з'ясуванні негативних явищ, процесів і чинників, що формують підґрунтя для дестабілізації аграрного сектору. У цьому контексті йдеться не лише про вже вчинені кримінальні правопорушення, а й про обставини, які створюють сприятливе середовище

для протиправної діяльності [1, с. 94–95]. Саме тому для належного осмислення порушеної проблематики доцільно використовувати кримінологічний підхід, у межах якого першочергового значення набувають не лише факти протиправної поведінки, а й соціально-економічні, організаційно-управлінські, правові та інші передумови, що сприяють її виникненню, поширенню та відтворенню.

Під криміногенними загрозами аграрному сектору України пропонуємо розуміти *як сукупність негативних явищ, процесів, умов і чинників, що формуються у сфері земельних відносин, аграрного виробництва та обігу сільськогосподарської продукції, створюючи, полегшуючи або посилюючи передумови для вчинення кримінальних правопорушень*. Зміст криміногенних загроз аграрному сектору охоплює, з одного боку, конкретні форми протиправної поведінки, що посягають на земельні ділянки, врожай, техніку, фінансові активи, інше рухоме і нерухоме майно, а з іншого – обставини, які роблять таку поведінку можливою або більш імовірною. Особливість криміногенних загроз аграрному сектору полягає також у тому, що вони мають комплексний характер і пов'язані не лише з майновими посяганнями чи корисливими мотивами окремих осіб, а й із ширшими процесами дезорганізації господарської діяльності, порушенням механізмів управління, послабленням правових гарантій здійснення підприємницької, у тому числі й фермерської, діяльності, деформацією конкурентного середовища тощо.

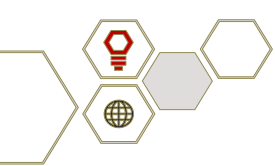
Варто додати, що умови воєнного стану не стали першоосновою криміногенних загроз аграрному сектору, однак істотно посилили дію тих негативних чинників, які вже існували у цій сфері суспільних відносин. Насамперед ідеться про інституційну слабкість механізмів захисту аграрного бізнесу, корупційну складову земельно-реєстраційних процедур, недостатній рівень захисту права власності фермерів, поширеність шахрайства і бандитизму.

Одними з основних криміногенних чинників загроз в аграрному секторі України є корупція, бездіяльність правоохоронних органів та неналежне функціонування механізмів державного захисту прав аграріїв. У низці випадків правоохоронні органи не забезпечують своєчасного, повного й неупередженого реагування на кримінальні правопорушення в аграрному секторі. У цьому контексті показовим є випадок двох аграрних компаній з Кіровоградської області, які скаржилися на неефективне розслідування розтрата 11280 тонн кукурудзи на суму понад 55 млн грн: попри наявні докази, правоохоронці не поспішали вручати підозру, а підприємства були змушені звертатися до Ради бізнес-омбудсмена по захист [9].

Окрему групу становлять криміногенні умови, які створюють сприятливе середовище для вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері. До таких умов насамперед належить посилення ролі органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, що впливають на вирішення питань, пов'язаних із землею сільськогосподарського призначення. Після розширення їхніх повноважень у земельній сфері істотно зросло значення доброчесності тих службових (посадових) осіб, від яких залежить доступ до користування землею, погодження землевпорядної документації, організація торгів, розпорядження землями комунальної власності та контроль за їх використанням [8]. За відсутності належних запобіжників ця сфера перетворюється на сприятливе середовище для зловживань, конфлікту інтересів, корупційних домовленостей і протиправного перерозподілу земельних ресурсів [4, с. 77–78].

Ще однією криміногенною умовою є неналежний порядок державної реєстрації та корупційна складова реєстраційних процедур, що створює сприятливий простір для незаконного заволодіння земельними ділянками. При цьому, враховуючи тяганину судового розгляду, доцільно стверджувати, що існування спеціального адміністративного порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності у сфері державної реєстрації, а також можливості

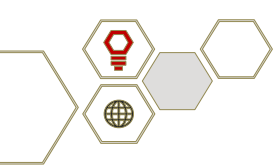

анулювання рішень реєстратора, блокування чи анулювання його доступу до Державного реєстру прав свідчить про нездатність повною мірою усунути системні ризики у цій сфері. Інакше кажучи, формально наявні юридичні механізми реагування не ліквідують самих передумов для зловживань, а лише частково нейтралізують їх наслідки вже після вчинення порушень [7, с. 17–18].

До криміногенних умов доцільно також віднести високу економічну привабливість аграрних активів, сезонний характер аграрного виробництва, концентрацію значних матеріальних цінностей у період посівної та збору врожаю, а також залежність аграрних підприємств від безперервного доступу до земельних ділянок, техніки, врожаю, складських приміщень і логістики. У сукупності це робить аграрний сектор особливо привабливим для кримінально-протиправних посягань, оскільки навіть короточасне блокування доступу до майна, незаконна зміна реєстраційних даних або силове втручання в господарську діяльність можуть спричинити істотні майнові втрати.

Основні прояви криміногенних загроз в аграрному секторі України мають різну юридичну природу, однак їх об'єднує спільний корисливий мотив та спрямованість на незаконний перерозподіл ресурсів на ринку землі. У кримінологічному значенні йдеться не про окремі епізоди, а про стійкі протиправні практики, які повторюються в усіх регіонах країни, пристосовуються до місцевих умов та посилюються за рахунок корупції в органах місцевого самоврядування, судових і правоохоронних органах. До прикладу, у системі офіційної статистики Офісу Генерального прокурора наявний окремий звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення за січень 2026 року, що підтверджує сталість обліку таких посягань і можливість їх виокремлення за видами економічної діяльності [2].

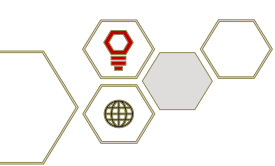
Одним із найбільш поширених проявів криміногенних загроз в аграрному секторі є шахрайські схеми, пов'язані з незаконним заволодінням

земельними ділянками, майновими правами або врожаєм, що за наявності відповідних ознак можуть кваліфікуватися за ст. 190 КК України. У багатьох випадках такі посягання супроводжуються підробленням документів (ст. 358 КК України), службовим підробленням (ст. 366 КК України), а також зловживанням владою або службовим становищем (ст. 364 КК України) [10]. Якщо ж реалізація відповідних схем пов'язана з підкупом службових осіб, державних реєстраторів чи інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, вчинене може додатково утворювати ознаки кримінальних правопорушень, передбачених ст. 368, 369 або 369-2 КК України [3].

Не менш вагомим криміногенним чинником є незахищеність аграріїв перед протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК України). Тут варто виокремити саме рейдерські захоплення аграрних активів. Їх кримінально-правова оцінка зазвичай не вичерпується однією нормою, а охоплює сукупність складів кримінальних правопорушень, насамперед протидію законній господарській діяльності (ст. 206 КК України), протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК України), підроблення документів (ст. 358 КК України), службове підроблення (ст. 366 КК України), а в окремих випадках – шахрайство (ст. 190 КК України), зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України), а також одержання, надання неправомірної вигоди чи зловживання впливом (ст. 368, 369, 369-2 КК України). Їх суспільна небезпечність полягає в тому, що вони поєднують силову, реєстраційну і корупційну складові. Звернемо увагу й на те, що у сучасних умовах рейдерство в аграрному секторі пов'язане не лише з відкритим захопленням земельних ділянок чи врожаю, а й із незаконною зміною записів у державних реєстрах і штучним створенням спорів навколо права користування землею [3].

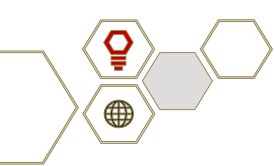
Наступним проявом є розкрадання врожаю, техніки, пального, добрив та іншого майна аграрного призначення. Такі дії залежно від способу вчинення

можуть утворювати склад привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, передбачений ст. 191 КК України. Показовим у цьому контексті є повідомлення НАБУ від 4 лютого 2026 року про викриття схеми заволодіння врожаєм соняшника та кукурудзи державних установ у структурі НААН України на майже 30 млн грн: за даними слідства, агропродукцію вивозили на приватні зернові склади у Чернігівській та Полтавській областях, а реальну кількість збіжжя не відображали у товаросупровідних документах; про підозру повідомили, зокрема, за ч. 5 ст. 191 КК України, а окремим учасникам – за ч. 3 ст. 27, ч. 5 ст. 191 та ч. 5 ст. 27, ч. 5 ст. 191 КК України [5].

Ще одним поширеним проявом є ухилення від оподаткування та приховування реального розміру платежів за користування землею, зокрема шляхом невідображення фактичної орендної плати, використання тіньових домовленостей і нелегального обробітку земельних ділянок. За наявності передбачених законом ознак такі дії можуть кваліфікуватися за ст. 212 КК України як ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Водночас монополізація аграрного сектору, непослідовність державної політики, тиск з боку представників податкових та інших контролюючих органів, а також нестабільність ціноутворення на ринку землі й у сфері тваринництва доцільно розглядати не як самостійні прояви криміногенних загроз, а як криміногенні умови, що сприяють тінізації аграрного сектору та поширенню відповідних кримінальних правопорушень [6].

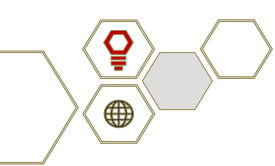
За таких обставин важливого значення набуває з'ясування того, яким саме чином криміногенні загрози в аграрному секторі впливають на економічну безпеку держави. Передусім вони послаблюють продовольче забезпечення, оскільки такі посягання ускладнюють безперервність аграрного виробництва і знижують його результативність. Поряд із цим, гальмується розвиток підприємницької діяльності, зменшується інвестиційна привабливість аграрного сектору, адже поширення рейдерства, корупції,

неналежного судового захисту власності формує у суб'єктів господарювання стан правової невизначеності та недовіри до механізмів державного захисту. Наслідком цього стає також скорочення обсягів виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, що негативно впливає на внутрішній ринок і експорт. Одночасно криміногенні прояви сприяють тінізації аграрного сектору, приховуванню реальних доходів, невідображенню фактичних орендних платежів та іншим формам ухилення від оподаткування, що зумовлює зменшення податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. Не менш небезпечним наслідком є підрив довіри до державних інституцій, насамперед тоді, коли правоохоронні, реєстраційні чи контролюючі органи виявляють корупційну зацікавленість у фермерській діяльності.

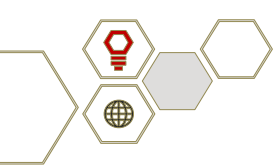
Репрезентативне опитування представників фермерських господарств у різних регіонах України (Житомирщини, Вінниччини, Київщини, Полтавщини) показало, що недостатній захист права власності, зокрема судовий, відзначили 82% респондентів, тоді як корупцію в правоохоронних органах (поліція, податкова міліція, Служба безпеки України) як одну з основних проблем назвали 79% опитаних. Водночас 76% респондентів вказали на корупцію в контролюючих органах, зокрема у діяльності Держпродспоживслужби, Державної екологічної інспекції, Держгеокадастру та Держпраці, як на чинник, що істотно послаблює захищеність аграрного бізнесу, а 74% опитаних окремо підкреслили високу поширеність ризиків рейдерських посягань і силового тиску на фермерські господарства [7, с. 18–20].

Зазначене дає підстави стверджувати, що відповідні загрози не мають географічних обмежень та фактично існують у кожному регіоні країни. За таких обставин фермер і невелике аграрне підприємство залишаються сам на сам із більш ресурсними суб'єктами, які можуть використовувати адміністративні, силові, реєстраційні або корупційні засоби для нарощування капіталу шляхом незаконного заволодіння землею, врожаєм, технікою.

Отже, у структурі криміногенних загроз в аграрному секторі доцільно розмежовувати, з одного боку, чинники як активні детермінанти злочинної поведінки, до яких належать корупція, бездіяльність правоохоронних органів, незахищеність аграріїв перед корисливо-насильницькими й іншими, зокрема рейдерськими, посяганнями, а з іншого боку, умови як сукупність організаційних, правових та управлінських обставин, що полегшують реалізацію таких посягань. Поєднання цих чинників і умов формує в аграрному секторі стійке криміногенне середовище. За таких обставин наукового осмислення потребують уже не тільки детермінанти, а й конкретні форми їх зовнішнього прояву.

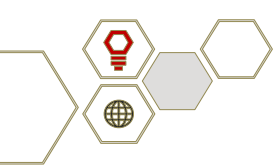
Висновки. Аграрний сектор України як самостійний об'єкт кримінологічного аналізу має стратегічне значення для економічної безпеки держави, зокрема в умовах воєнного стану. Під криміногенними загрозами аграрного сектору України пропонуємо розуміти сукупність негативних явищ, процесів, умов і чинників, що формуються у сфері земельних відносин, аграрного виробництва та обігу сільськогосподарської продукції, створюючи, полегшуючи або посилюючи передумови для вчинення кримінальних правопорушень. Такі криміногенні загрози у цій сфері пов'язані не лише з окремими кримінальними правопорушеннями, а й із системними дисфункціями у сфері господарських, цивільних і земельних відносин, державної реєстрації, податкового адміністрування, а також діяльності правоохоронних і контролюючих органів. Тому нагальним є прийняття стратегії та плану заходів щодо її реалізації, спрямованих на посилення захисту аграрного сектору, зокрема фермерів, від кримінальних протиправних посягань, у яких доцільно закріпити основні загрози аграрному сектору, напрями їх запобігання, а також систему правових і організаційних заходів, спрямованих на посилення антимонопольної діяльності, стабілізацію аграрного ринку, забезпечення невідворотності покарання за вчинення кримінальних правопорушень, зниження податкового тиску, зменшення рівня

тінізації аграрних відносин, охорону права власності, захист землекористування, протидію рейдерству, а також запобігання корупції в системі правоохоронних і контролюючих органів.

Список використаних джерел

1. Вітвіцький С. С., Назимко Є. С., Семенишина-Фіголь Б. М., Пономарьова Т. І. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні: кримінологічний аспект: монографія. Київ: Дакор, 2023. 238 с. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/bitstreams/ad8f13d9-9b33-4a3f-beb1-17489cb8884e/download>
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень 2026 року. Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/en/dataset/9c1f110b-39b2-4749-9577-090dd6415758>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>
4. Малік М. Й., Пугачов М. І., Булавка О. Г. та ін. Корупційні ризики у сфері земельних відносин та напрями їх мінімізації. *Економіка АПК*. 2021. № 7. С. 76–88. URL: <https://eapk.com.ua/uk/article/read/koruptsiyni-riziki-u-sferi-zemelnikh-vidnosin-ta-napryami-yikh-minimizatsiyi>
5. Національне антикорупційне бюро України. Заволодіння агропродукцією на майже 30 млн грн: підозрюються нардеп та депутат облради. 04.02.2026. URL: <https://nabu.gov.ua/news/zavolodinnia-agroproduktciyeiu-na-mayizhe-30-mln-grn-pidozriuyet-sia-nardep-ta-deputat-oblrady/>
6. Оцінка експертів законопроектів № 3131, 3131-1, 3131-2 щодо ринку оренди землі. *Інститут економіки та прогнозування НАН України*. 2020. URL: <https://www.economics.org.ua/index.php/blog/349-rinok-orendi-zemli>

7. Практичний посібник із запобігання і протидії аграрному рейдерству. Київ: Програма USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО), 2021. 32 с. URL: https://farmer.dp.ua/wp-content/uploads/Agro-Raid_web.pdf

8. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01 лип. 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1952-15>

9. Рада бізнес-омбудсмена. Розкрадача зерна притягнули до відповідальності. 30.10.2020. URL: <https://boi.org.ua/cases-post/rozkradacha-zerna-prytyagnuly-do-vidpovidalnosti/>

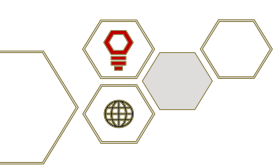
10. Семенишина-Фіголь Б. М. Кримінально-правова охорона земельних відносин в Україні: дис. ... докт. філософ: 081 – Право. Маріуполь, 2021. 266 с. URL: https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/09/semenyshyna_dys.pdf

11. Утенкова К. О. Механізм економічної безпеки аграрного сектора. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 1. С. 104–114. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/35255/2/NFEPSEV_2021_Utenkova_K-Economic_security_mechanism_104-114.pdf

12. Шевченко О. Екологічна та продовольча безпека як складові забезпечення економічної безпеки України у стратегічному форматі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2021. № 68. С. 110–117. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/253935/251195>

13. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року : Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>

14. Стратегія продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 р. № 684-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text>

15. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>